

cuerboeck der vryheydt van Oosterwyck, gemaect in den jare 1509

I.

Dit is de ordinantie van den choren der gemeynt van Oosterwyck, gemact ende geordineert by den heeren schepenen ende gesworen van Oosterwyck in den jaere XVc ende neghen.

1. In den iersten, dat nymant torff slaen noch steken en sal, ten waer vuytgegeven in der kercken van Oosterwyck, op te verbueren 6 pont, waeraff de helft sal hebben onsen ghenadigen heere nae inhoud der caerten ende die ander helft sal hebben dye vryheydt van Oosterwyck.
2. Item sal men tredelinck maecken in alten vennen alst vuytgegeven is in der kercken van Oosterwyck, vuytgenomen in de vennen hiernaes geschreven. Dats te weten in die Gagelrys, int Colckven, int Goer, int Oisterven, int Cruysven, int ven aen den verborden berck, int Belversven, in die Roesop tot Boxtelwaert en sal men nyet torff maeken noch steken, op te verbueren 3 pont, te bekeeren als voirs. is, ten waer in die stecken, daer men in pleech te maecken ende in de Roesop, daert getekent sal worden van den gesworen ende in alsulcke placken, als men vuytgegeven sal in der kercken van Oosterwyck.
3. Item dat men opter gemeynten egeenen groestorff slaen en sal, te weeten in de Roesop, noch in die Buender, noch int Gagelrys after den Emeler oft voir Wippenhout, op te verbueren 6 pont, te bekeeren als voir, ten worden anders in der kercken van Oosterwyck vuytgegeven.
4. Item sal oyck nyemant ennighen torff, die opter gemeynten voirs. gewonnen is, mogen vercoopen oft gheven oft vuytvueren oft doen vuytvueren, ten ware deghene, dye in der voirs. ghemeynten behooren.
5. Ende dat oyck nyemant dyen torff en sal moghen vercoopen, hy en sallen ierst in synen huysse in synre schueren gehelde hebben, op te verbueren van den vercopere ende van den copere van elcken van hen 6 pont, te gaen als voir.
6. Item so wat torff men bevynt nae sante Martensmisse opte gemeynte voirs., dyen sal een iegelyck, in den voirs. gemeynten behoorende, mogen haelen, sonder misdoen tegen den heere oft partyen, ten waere dat nae gelegentheyt van den tyde ende van den jare by de heeren schepenen ende gesworen anders daerop worden geordineert ende andere geboden daeraff worden geboden.
7. Item so wie synen torff van den gemeynten vors. nyet gehaelen en can, die machen doen halen van dengheenen in der ghemeynten behoorende om die helft of hy can, sonder ennich bedroch oft symonye daerinne te suecken.
8. Item dat nyemant om loon ennighen tredelinck maken en sal oft oyck ennighen bleckelinck slaen en sal, hy en sal dengheenen, dye hy den torff maect oft bleckelinck sleet, dyen dach, dye hy hem dient, by hem hebben oft synen boye van synentweghen om dyen torff op dyen dach op te maecken, op te verbueren so wye contrarie dede, also wel van den arbeyder als van dengheenen, dye hy arbeyt, 3 pont, te bekeeren als voir.

9. Item dat degheene, die synen torff doet slaen, die sal synen bode voir der noenen by den sleger hebben ende al quaem die bode naer der noenen, so soude hy nochtans bruecken 3 pont, te bekeeren als voir.
10. Item en sal nyemant ennighe groestorff steken oft doen steken, ten ware borputten mede te maeken, op te verbueren van elcken voeder een pont, te bekeeren als voir.
11. Item so wie doet contrarie van ennighe puncten aengaende den torf, dye sal bruecken boven dye bruecken in denselven puncten begrepen den torff, halff voir den heere ende dander helfft voir de vryheyt.
12. Item en sal nyemant binnen synen erven elck sjaers meer mogen vueren om oude graven daermede te vermaecken dan ten hoogsten 12 voeder rosch ende gheen nieuwe graven binnen daeroff te mogen maecken ende so wie contrarie dede, soude verbueren van elcken voeder een pont, te gaen als voir. Ende dat een iegelyck syn rossen, dye hy opter gemeynten voirs. gesteken heeft, binnen 3 weken, naedat se gesteken sullen syn, ewechvoeren sal oft in die gaten wederom setten sal ende dye velden weder slichten, op te verbueren gelyck voirs. staet.
13. Item en sal nyemant syn daghen moghen overgeven die een den anderen om torff te slaen, tredelinck te maecken oft heye te meyen, op te verbueren 45 s., te bekeeren als voir.
14. Item so wie ongelubde peerden opter gemeynten voirs. hielt ende die huysde ende hoeffde, dye boven 2 jaren oudt waren, soude verbueren also dick, als men dat bevont, 45 s., deen dordendeel voir den heere, dander 2 dordendeelen sal men deylen als voir.
15. Item so wie dye beesten aenneempt van dengheenen, die in der gemeynten voirs. nyet en behoiren ende die huysde ende hoeffde, soude oyck verbueren 45 s., te bekeeren als voir. Ende dat nyemant geenrehande beesten, die in der gemeynten voirs. nyet en behoiren, opter selver gemeynten brengen en sal om te weyen met opset, te weeten ghehelstert, gehemelt oft met stouwen, op te verbueren telcken x pont, te bekeeren also voir.
16. Item en sal nyemant vlas moghen roeten in ennighe lopende stroomen oft in ennighe graven, die in die stroomen dienen, op te verbueren telcken 45 s., te bekeeren als voir.
17. Item en sal nyemant schillen moghen rapen opter gemeynten van Oosterwyck voirs., op te verbueren telcken een pont, te men als voir.
18. Item en sal men egheen schaep moghen houden, gaende opter gemeynten voirs. van halff meirt tot alreheylegemisse toe opte syde yan der Diesen tusschen die Huyckelomse gemeynte ende den Oosterwycksen dyck, op te verbueren also dick een pont, te bekeeren als voir, met voirwaerden toe gedaen, so wanneer die heere oft syn dienners die schapen also bevinden sullen, dat sy se alsdan schuldich sullen syn op te haelen in de schutskoeyen ende dengheenen, die de schapen toebehoerende syn, de weete te doen oft by 2 gesworen becoert te worden
19. Item en sal nyemant schaep houwen, gaende nergent in die Roesop, op te verbueren also dick 6 pont, te bekeeren als voir.
20. Item en sal nyemant schaep houwen gaen opter groessen oft in dye Buender teynden Oosterwyck oft op dye bevrede sanden oft op dye bepaelde sanden, op te verbueren also dick 1pont, te gaen als voir.
21. Item en sal nyemant ennighe schaep mogen houden gaen van den Oosterwycksen dyck tot den Cruysvenne toe op de syde van den wege oistwaert totten bergen toe, streckende

van denselven bergen lyndrecht totter Roesop toe, noch oyck op dye gemeynt gelegen tot Spoerdonck, geheyt de Vloet, op te verbueren also dick 45 s., te bekeeren als voir.

22. Item sal een iegelyck, dient belieft, opter gemeynten van Oosterwyck voirs. elcken tiegen syn erff mogen pooten 2 ryen boomen, alsulcke als hem sal gelieven ende houwen, snoyen ende vercoopen op hueren gerechten houtschat, sonder misdoen tegen den heere oft de vryheyt.

23. Item sullen die veedryvers in den tyden, als sy haer vee dryven sullen over die Oosterwykse gemeynte voirs., haer vee stouwen ende houwen in bedwange van den Belverser bruggen den rechten wech ten Goerdyck toe ende van den Goerdyck den rechten wech ten bercken toe ende van den bercken den rechten wech tot Baest toe ende op elck syde van den wege binnen vyff roeyen wyt te blyven, op te verbueren also dick 3 pont, te gaen als voir.

24. Item en sal nyemant enneghe beesten moghen houwen oft laten gaen int sant voir Wippenhout, op te verbueren ahm dick 45 s., te bekeeren als voir.

25. Item en sal nyemant schaep laten gaen van den Oosterwycksen dyck totten waterlaet toe, die vuyt den Oisterven compt op de syde oostwaert van den wege, die duer den waterlaet gaet, op te verbueren 45 s., te bekeeren als voir, ten waer in drye roeyen naeOvan den grave ende heyminge after aen de Diese.

26. Item en sal nyemant syn vercken ongeringt laten gaen opter gemeynten van Oosterwyck voirs., op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir. Ende so wat vercken ongeringt in die acker gaen, sullen bruecken dobbel schot ende oyck in de hoeven.

27. Item en sal nyemant rys houwen oft snoyen op ennige willigen, der vryheyt toebehorende oft willigen affhauwen, derselver vryheyt toebehorende oft laken daeraen nagelen, op te verbueren een pont, te gaen als voir.

28. Item dat nyemant ennighen torff slaen en sal op vennen, daer moer onder is, op te verbueren 3 pont, te bekeeren als voir. Ende tot dyen sal den torff verbuert syn oyck als voir.

29. Item so wye ennighe wegghen ontwee steckt int Colckven aft in ennige andere vennen, also dat men daer nyet vuyt en coste gevaeren, die soude verbueren also dick 6 pont, te gaen als voir.

30. Item dat een ieghelyck synen dyck opten Oosterwycksen dyck maeken sal loffbaerlyck van breyden ende van hoochten tusschen dit en Sint Jansdaghe in den somer , op te verbueren een pont, te bekeeren als voir. Ende dat nyemant eens anders willigenpooten oft boomen, opten voirschreven dyck staende oft dyer alnoch geset sullen wordden en sal mogen affhouwen oft snoeyen, op te verbueren drye ryders, te bekeeren als voir.

31. Item dat niemant in drie roeyen nae der Bambruggen op den Oosterwycksen dyck ennich goet laden oft ontladen en sal in oft vuyten schepen oft pleyten, op te verbueren also dick 5 s., te gaen als voir.

32. Item dat niemant ruydige peerden en sal hauwen gaen opter gemeynten voirs. om te weyen oft te drinken, op te verbueren 45 s., te bekeeren als voir.

33. Item en sal niemant in die Roesop vischcorven moghen leggen, op te verbueren 3 pont, te gaen als voir. Ende so wie die corven vynt, die sal se moghen heffen sonder misdoene ende sal oick die corven nae hem moghen nemen als verbuert

34. Item en sal niemant in twee beemden nae van den achtersen bruggen en enige pleyten stille laten liggen, hy en sal met den pleyten doorvaren oft die schipper oft pleytenner en sal selve in die pleyte blyven, op te verbueren 45 s., te gaen als voir.
35. Item dat niemant geweiren op der gemeynten voirs. setten oft slaen en sal dan die daertoe gerecht syn, op te bueren 1 pont, te gaen als voir. Ende dat een iegelyck geweiren sal mogen heffen sonder misdoen, so waer hy se op der gemeynten vynt.
36. Item sal oyck een iegelyck die houteren van den geweiren, die hy op der gemeynten geslagen heeft, vuytwerpen op te verbueren 1 pont, te gaen als voir.
37. Item sal een iegelyck syn huysen ende erven liggende van der Kerckstraten totter Hoochstraten toe loffbaerlyck heymen voir ende achter, also datter syn gebueren egeen schade by en lyden, op te verbueren 5 s., te gaen als voer ende die heere dat sal moghen bestaden op dubbelen cost van den gebrekelycken.
38. Item en sal niemant en enige dammen maken in de Roesop, in den Scoetgraft oft in ander stromen, op te verbueren 3 pont te bekeren als voer. Ende so wyens kynderen en enige dammen daerinne maeken, sal men dien brueck houden aen die ouders. Ende so wie dammen maeken om den torff vuyt den vennen te vueren, die sullen schuldich syn die dammen wederom te slichten, als sy afflaten, op te brueken als voirs. is.
39. Item indyen de vorster en enige ongelubde peerden, en enige vremde beesten oft ruydige peerden op der gemeynten van Ooysterwyck bevont oft oyck schapen in die groest gaende, contrarie ende tegen desen choren, die sal hy ophalen ende brengen se in der vroente. Ende daeraff sal die vorster hebben een vierendeel van den brueck voir synen arbeyt. Dit is geordineert anno XVI.

II.

Dit syn de choeren ende ordinantien der vryheyt van Oisterwyck, gemaect by den heeren schepenen ende gesworen van der vryheyt voirs. in den jare XVc ende neghen ende syn deese chueren geordineert ende in der kercken vuytgelesen anno XVc ende darthien, opten XIX dach van februario op den sondach quinquagesima

1. In den eersten sal men de ackeren, te weten dat Kerckeynde, de Schyve ende dat Moleneynde, houden in goeden gerecke van heymingen ende van rekenen ende so wie daeraff gebreke bevonden wordden, soude verbueren also dick, als dat gebuerden, 5 s., halff den heere ende de ander helft der vryheyt
2. Item men sal die hueven binnen der vryheyt, aen beyde syde liggende, loffbaerlyck maeken van heyminghen, dat die verkenen daer nie in en moghen comen, op te verbueren 5 s., te gaen als voir
3. Item so wie doer en enige heckens ghinge oft vuer, dat ergens aen die gemeyn ackeren diende van der gemeynder straten ende dat open liet staen, soude verbueren also dick 5 s., te gaen als voer
4. Item so wie die heckens schuldich syn te houden, dic sullen daer eenen staeck achter aensetten, alsoe, als men daerdoer vaert metten waghen, dat dan thecken toevallen moet, als die waghen daer doer syn, op te verbueren 5 s., te bekeren als voer
5. Item so wie en enige beesten hielt oft liet gaen in de ackeren voirs. dan op syn selfs erven, soude verbueren also dick 1 pont, te bekeren als voir Ende diet aenbrengt sal hebben dat

dordendeel van den brueck ende die aenbrenger sal dat gelooft syn op synen eedt, met conditien toegedaen, dat niemant dat den anderen consenteren en sal dan by consent van den heere oft van den gesworen, op te verbueren als voer

6. Item so wie ennige beesten vont in syn schade, die sal hy mogen schutten ende brengen se aen den heere

7. Item dat niemant ennich rys snoyen, houwen oft tacken oft toppen en sal op syns selfs erve. Dat oyck niemant ennigen tuyn oft busselen halen en sal, op te verbueren een halff pont, te bekeeren als voer. Ende wiens kynder dat dede, sal men den brueck houden aen haer ouders

8. Item so wyens beesten gesent worden ende ter koeyen comen, hetsy van den schutter oft van iemanden, die sc in syn schaye vynt, die sal verbueren 5 s., deen dordendeel voir den heer, dat ander dordendeel voir de vryheyt ende dat dorde dordendeel voir den schutter

9. Item dat niemant schutten en sal dan dieghene, die synen eedt daervoir gedaen heeft oft deghene, die se in syn schaye vynt als voirs. is

10. Item so wie syn beesten, die in die schutskoyc syn, vuytgroef oft de schutskoye breeck oft schade daeraen dede, soude verbueren 6 pont, 2 pont daeraff voir den heere, 2 pont voir de vryheyt ende 2 pont voir den aenbrenger ende sal voirt daeraen bruecken alsulcken brueck, als daertoe in de geschreven rechten geordineert staet. Ende so wie den schutter ofte anderen, ennige beesten naer der schutskoye dryvende, ontraecht, ontnemt of belet oft beneemt, dat men se in der schutskoye niet crygen en kan, soude verbueren de helft van de voirs. 6 ponden, te betaelen als de voirs 6 pont

11. Item dat niemant syn mescade oft ander water binnen der vryheyt van Oysterwyck vuytleyden en sal opter straten, op te verbueren 1 pont, halff den heere ende halff der vryheyt

12. Item dat een ieghelyck een oesvat houden sal, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir

13. Item dat een iegelyck ter jaermerckt comende, sal syn beesten, hetsy schaep, peerden, koyen oft vercken, stouwen die rechte heerbane sonder doer die ackeren te stouwen., op te verbueren 1 pont, te bekeren als voir Ende indyen door die ackeren ennige heerwegen liggen, dat sy dan haer beesten daerdoer sullen mogen stouwen sonder int coren te gaen oft dat sy den luyden geen schade en doen, op een pont als voir

14. Item men sal van den Oisterwycksen dyck tot Esch toe den stroom open houden een iegelyck tegen syn erve met vegende ende graven ende dat hout ruymen, also dat dwater synen ganck hebben mach op syn wyde, te weten 14 voeten wyt, opdat die schepen ende pleyten gevoechelyk mogen passeren tussen Den Bosch ende Oysterwyck, op te verbueren een halff pont

15. Item desgelycx sal men oyck ruymen ende op de voirs. wyde houden de Diese van Oysterwyck tot Gestel toe ende oyck den Molenstroom, op te verbueren den peen voirschreven

16. Item so wie ennige ongerechte wegen stouden ofte vuer met beesten oft oyck ginck, soude verbueren also dick 1 pont, te bekeren als voir. Ende so wie denghenen aenbrengt, die den ongerechten wech gestout, gevaren oft gegaen hadde, sal hebben dat dordendeel van den brueck ende die aenbrenger sal dat gelooft syn op synen eedt. Ende so wyens kyndet dat deden, men sal den brueck houden aen haer ouders

17. Item dat men egheen sant graven en sall opter straten van der kercken by Willem Henrick Goyaert Bax totten.dreyboom achter de lynde, op te verbueren also dick een pont, te bekeeren als voir
18. Item dat men van der linden niet trecken, snyden oft daerop climmen en sal oft oyck daeraen niet misdoen en sal, te verbueren een halff pont, te bekeren als voir. Ende so wiens kynder dat deden, men soude den brueck houden aen die ouders. Ende so wie dat aenbrengt, sal den voirs. brueck halff ende sal oyck die aenbrenger des gelooft syn op synen eedt
19. Item dat niemant water putten en sal in ennigen putten met swarten ketelen, op te verbueren 10 s., te bekeren als voir. Ende so wiens kynder dat steen oft vuylens worpen in de voirs.putten, soude brueken denselven brueck ende men soude den breuck aen haer ouders houden
20. Item dat een iegelyck syn ovens sal houden gedicht ende geheel also dat sy loffbaer bevonden worden, op te verbueren 1 pont. Ende dat oyck niemant vier in synen oven stoken en sal tsavons naer der sonnen oft des morgens voir der sonnen, op te verbueren oyck 1 pont, te bekeeren als voir, waeraff die aenbrenger, die dat met wittige waerheyt beleyt sal hebben dat dordendeel. Ende dat een iegelyck, als hy van sheeren wegen oft by den weecker versocht wordt, syn duer open doen sal om te visiteren de ovenen voirs., op te bruecken 3 pont, te bekeeren als voir ende daeraff sal den weecker oft den aenbrenger hebben dat vierendeel van den brueck ende die weecker oft aenbrenger sal dat gelooft syn op synen eedt, sonder meer getuychs daeraff te hebben, also wel van den eenen als van den anderen. Ende sal een iegelyck schuldich te setten yseren scheile voir synen oven, als hy daerinne backen sal ende en sal synen oven niet toe mogen leymen, op te verbueren also dick en mennichwerven, alsy dat doen, 5 s., te bekeeren als voir
21. Item dat niemant in twee voeten nae synen oven besyden leggen en sal egeenderhande goet, dat daer stentich sal blyven liggen, op te verbueren 1 pont, te bekeren als voir
22. Item dat oyck niemant ennighe rouwaer leggen en sal boven synen oven, ten waer op ennigen sulder. Ende dat oyck nienmant ennighe rouwaer en sal mogen leggen binnen 4 voeten naer van der pypen van den schoorsteen, hetsy op den sulder oft op schoeren, op te verbueren 2 pont, te bekeeren als voir
23. Item dat niemant ennighe asschen after in anderhalver roeden nae synen huys³ leggen en sa¹ oft aen tuynen oft heymingen van hout, op te verbueren 1 pont, te bekeren als voir. Ende oft die hoeven oft erven des huys after egeen anderhalve roede lanck en waren, so sal men se mogen leggen op dat vuyterste van den erve sonder misdoen
24. Item dat een iegelyck syn vier sal bewaren, datter egheen schade aff en geschiede. Ende waert saecke, dat Got verhuede, dat iemant in synen huys brant creech ende die weirt oft weirdinne den voirs. brant wouden verswygen ende nyet alreierst en openbaerden oft vercundichden, die soude verbueren 6 Ryns gulden, deen helft voir den heere ende dander helft voir de vryheyt
25. Item so wie asschen vuytdroech, daer men vier in bevonde ende dat terstont nyet en leschede, soude bruecken also dick 5 s., te bekeren als voer. Ende dat een iegelyck syn asschen metten dage vuytdragen sal, op den brueck voirs
26. Item dat niemant visch vercopen en sal dan die van twee maten en syn ende dat niemant van buyten visch vercopen en sal anderen vischcopers van binnen om die voirts veyl te

houden, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir ende dat also wel te bruecken van den copere als van den vercopere

27. Item dat oyck niemant visch vercopen en sal, hy en sal ierst van 2 schepenen oft van 2 gesworen gecoert syn, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir. Ende dat men oyck allen den visch sal leggen op een banck, sonder ennigen in de mande te houden, om becoert te worden van den schepenen oft gesworen, als voirs. is. Ende oft sy ennigen visch verborgen houden ende niet int openbare en leggen, so sullen sy aen elcken visch, dyen sy also verborgen houden, bruecken 1 pont, te bekeeren als voir

28. Item en sal men egheen schaepsbuyck, die men vercopen wille, op elcke syde nyet meer dan drie kerven mogen geven ende dat cleyter daerin laeten, totdat ment vaneen hout, noch oyck opblaesen oft egheen messen tusschen de been ende de borst insteken om op te blasen ende die nyeren niet ondersteken off affbreecken en sal, op te verbueren 10 s., te bekeren als voir

29. Item en sal niemant oeyen vercopen voir hamelen oft mameren daeraen maecken oft peesericken waren, op te verbueren 3 pont ende daertoe dat schaep ende voitrs te staen totter correctien van den heeren schepenen ende gesworen

30. Item dat niemant ruydige schaep vercopen en sal, die sy ter banck sullen houden, op te verbueren 3 pont, te gaen als voir. Ende dat oyck niemant ennige rammen snyden sal tusschen sint Jacopsmisse ende kerssmisse, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir

31. Item, dat niemant syn bier hoger vercopen en sal dan die quaert om 2 1/2 placken ende oft arger waer, men salt mogen affsetten ende daer sal men coermeesters toe setten, die dat bier sullen chueren op haer eeden ende settent op syn weirde, op te verbueren aen elck quaert 5 s. Ende dat elck brauwer des jaers sal mogen brauwen twee werven dobbelbier ende nyet meer, op te verbueren aen elck ton dobbel biers, die hy meer brauden ..... te bekeren als voir. Ende dat dobbelbier sullen sy geven om 1 oort, so sullen de cuermeesters setten op syn weirde ende so wie dan duerder gave, soude bruecken den brueck voirs

32. Item oft de cuermeesteren eenich bier affsetten, dat sy dat pegelen sullen ende dat die weirt oft tepper dat bier vuyt sullen moeten tappen, alsoet van den cuermeesters geset sal worden ende oft sy dat nyet voirt vuyt en tappen, maer lietent liggen oft den brauwers wederom thuyt vuerden, so soudent sy bruecken aen elck ton 1 pont van eenre halver tonnen ende van een vierendeel nae advenant ende van elcker quaerten 5 s., te bekeeren als voir. Ende dat de cuermeesters den brauwer oft den tapper daerop sullen mogen eeden oft hy enich bier ierder gegeven heeft dan voirs. is oft den brauwers ennighe bier wederom geuert heeft ende so wie den eedt daeraff weygart te doene, sal bruecken 2 pont, te gaen als voir

33. Item is noch geordineert, dat niemant syn bier dierder geven en sal dan 2 1/2 placken, dat min dan een oort stuyvers van den cuermeesteren geset sal worden ende oft de cuermeesteren alsulcken bier hoger setten dan 2 1/2 placken, so sal elck van hen tot elcken mael bruecken 1 pont, te bekeeren als voir

34. Item dat nyemant bier en sal mogen tappen, het en sal ierst gecuert syn ende daeraff schuldich syn ten minsten 2 van den cuermeesteren de weete te doen ende oft sy dan daer nyet en comen, so en sullen de tappers niet te min haer profyt mogen doen, op te verbueren also dick 6 s., te bekeeren als voir

35. Item oft iemant enich bier tappen woude, dat over water comen waer, te weten Gouts

bier, Homburger, dat sulle de cuermeesters tot hueren eedt cueren ende settent op syn weirde ende dat by bywesen ten minsten van den heere ende twe schepenen oft 2 gesworen

36. Item dat niemant tweederhand bier tot eenen mael en sal mogen tappen, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir, ten waer dat sy hadden Gouts bier, Homburger bier oft ander gelycke bier, dat over het water compt, dat sal men mogen tappen met anderen cleynen bier. Ende desen brueck sal men bruecken also dick, als men iemanden bevynt

37. Item den schouteten ende 2 van den schepenen oft 2 gesworen met hem oft een sullen schuldich syn allen weeken aff te gaen ter tapper ende brauwerhuysen om te besien oft syluyden twederhande bier in haren kelder hebben oft nyet

38. Item oft by verhengnisse Goetds dat koeren affnaeme in desen tegenwoerdigen jaere, dat alsdan by den heeren schepenen ende gesworen tvoirs. bier affgeset sal mogen worden nae dat coren affnemen sal ende oft coren opneempt, so sal ment mogen opsetten

39. Item so wie de volle geborde mate nyet en gave van bier, van wyn, van mede oft van ennigen anderen goede ende oyck syn volle gewichte niet en gave, soude verbueren also dick 5 s., te bekeren als voir

40. Item dat niemant bier tappen en sal binnen huys, hy en salt tappen in kannen, daer de volle geborde maet in gaet ende in kannen, geteekent met den nieuwen teeken ende sal dat teeken staen een duym breed in de kan ende men sal de kannen vol tappen ende so wie daeraff in gebreke bevonden worden, soude verbueren 6 s., te bekeeren als voir. Ende sullen de cuermeesters de kannen teekenen metten nieuwen teken ende sy sullen hebben daeraff van elcker kannen, die sy sullen teekenen, een halff oert stuver

41. Item men sal den pegel setten twe vinger breed benedens boerts van den kannen ende totten selven pegel toe sal in de can gaen der vryheyt maet, op te verbueren, so dick als sy met eenre ander kannen tappen, een halff pont. Ende sullen de cuermeesteren daernaes schuldich syn deselve can ontwee te slaen ende indien sy dat nyet en deden, sullen sy bruecken telcken 45 s., te gaen als voir

42. Item so wat drenckers dat bier in ennigen tappershuysen in haren huysen ontfangen ende hoire volle mate niet en nae den cueren voirs. ende sy den heere oft den cuermeesters dat niet aen en brengen sullen, verbueren 6 s., te gaen als voir

43. Item sal den schoutheten van sheren wegen altoes, alst hem gelieven sal, met wittige waerheyt mogen beleyen ende becueren allen den maten, die hy te cleyn sal bevinden ende die bruecken daeraff nemen, gelyck oft sy van den cuermeesters becuert waren

44. Item dat niemant bier vercopen en sal, hy en sal een tennen can vuythangen voir aen den doorstyl tussen twe sonnenschynen, op te verbueren 6 s., te bekeeren als voir

45. Item dat niemant binnen der vryheyt meten en sal dan metter geborder hauter maten van Oosterwyck, op te verbueren also dick 5 s., te gaen als voir. Ende dat niemant in syn huys egeen oude maet hebben en sal, daer hy mede vuytmet, dan der vryheyt maet, op te verbueren een halff pont ende de maet ontwee te slaen

46. Item sullen de cuermeesteren ende weechmeesteren schuldich syn om te gaen metten gewicht des vrydaechs van den broy om dat tot alle plaetsen, daer ment vercoopt, te wegen ende met der maten om den ingesetenen der vryheyt daermede te besorgen, op te verbueren elck van hen een halff pont, te bekeeren als voir ende den schoutet sal mede

gaen, als syt versoecken

47. Item sullen de kuermeesteren oyck schuldich syn allen de bruecken ende cueren, die sy becalengieren sullen, binnen 8 dagen, naedat sy se becalengiert sullen hebben, brengen aen den heere ende aen de gesworen, op te verbueren elck van hem oyck een halff pont aen den here ende aen der vryheyt

48. Item so wie iemanden weygerden broot oft dranck te vercopen met gereden gelde, alsoe hy dat ander luyden desgelycx gegeven hadde, soude verburen also dick 5 s., te gaen als voir

49. Item dat nyemant, die ennich goet veyl houdt van bier, broot, herinck, wyn, visch oft ander goet, dat men ende drincken mach ende in der vryheyt oft binnen der dingbancken van Oysterwyck ennich volck van wapenen quame, alsdan den armen huysluyden nyet dierder geven en sullen dan daert te voeren gout, eer dat volck van wapenen aldaer comen was, op te verbueren 3 pont, te bekeeren als voir

50. Item so wie ennich bier vercoft met vaten, daeraff de vaten minder hielden dan 96 Oosterwyckse quarten, also dick als dat gebuerden, soude verbueren 45 s., te bekeeren als voir. Ende de vaten sullen de cuermeesteren yken ende borren op haren eedt ende opter brauwer cost ende daeraff sullen sy van elcker tonnen hebben een oort stuver. Ende so wiens tonnen te cleyn bevonden sullen wordden, daeraen te verbueren 6 s., te weten 2 s. voir den heere, 2 s. der vryheyt, 2 s. der cuermeesteren. Ende soe wat tonnen meer hielen, dat sal men daerop teekenen ende dat sullen de teppers gelden ende betaelen. Ende dat egeen brauwers ennige tonnen vuytvueren en sullen, sy en sullen geteekent syn met sheeren brant, op te verbueren 6 s., te gaen als voir

51. Item dat een iegelyck syn hoeven van Henrix van Berck van den Schaepdyck ter Lynden waert tot Peeter Janss. toe oyck also heymen sal, dat de verken daer niet in en mogen comen, op te verbueren also dick 5 s., te bekeeren als voir. Ende den vorster ende den schutter sal dat geloeft syn op synen eedt, sonder meer getuychs daerop te leyen

52. Item dat niemant van den brauwers en sal mogen brauwen vuyt de gemeyn steenputten, staende opter straten, op te verbueren 1 pont, halff den heer ende halff de vryheyt

53. Item dat niemant aen dat raethuys oft aen onser liever vrouwen capelle oft aen ennige van onser vrouwen huyskens oft oyck aen sheylichs cruys huysken ennige schay doen en sal, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir ende voirts de schay op te richten ende te betalen. Ende so wyens kynder dat deden, so sal men den brueck halen aen de ouders. Ende desgelyx oyck aen de kercke ende aen de gelasen van den kercken ende dit sal een man gelooft syn op synen eedt

54. Item dat niemant snachs int raethuys waken en sa1 oft vuer stoken oft oyck syn gevoech daerinne doen en sal, op te verbueren 1 pont, te gaen als voir

55. Item een iegelyck sal syn elle yken nae der yseren ellen, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir

56. Item dat een iegelyck, die schoorstenen in syn huys heeft bestaen te leggen ten dake toe, dat die den schoersteen sal vuytmaken 6 voeten boven tdack, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir

57. Item so wie men bevondt wegende met quaden gewechte, dat die verbueren sal also dick, als hy dat dede, 45 s., te bekeeren als voir. Ende die schael sal hangen een hant breed boven dat voirdoen, op te verbueren den brueck voirs. ende en sal niemant iet mogen

leggen opt voirdoen onder de schale, als men daarmede weecht, opter brueck voirs

58. Item dat niemant ennich vunsch broot backen en sall, hetsy roggen oft weyten, op te verbueren op elck broot 5 s., te gaen als voir

59. Item men sal alle broot wegen, te weten een roggenbroot al wegen 14 pont swaer ende daer en sal men egheen semelen in backen, op te verbueren van elcken gebeckte 1 pont ende dat broot, dat te licht bevonden sal worden, ontwec te snyden ende om goy te geven ende die bruecken te bekeren als voir. Ende wanneer int gemeyn den rogge gilt dmud 36 st., so sal elk broot gelden eenen st. ende also nae den loop van den rog op ende neder, meer ende min ende dat halff broot sal wegen 6 1/2 pont ende dat vierendel sal wegen 3 pont ende een vieren deel ponts

60. Item dat niemant ennich broot vercopen en sal, het en sal ierst geset syn van den cuermeesteren, op te verbueren 5 s., te gaen als voir

61. Item dat niemant ennich broot backen en sal, daer semelen, erweiten, boonen oft ander coren in is ende oft iemant dat broot also backen woude om te vercopen, dat hy dat ierst den cuermeesters te kennen geven sal om dat alsdan te setten op syn weirde. Ende so wie daeraff in contrarie bevonden worden, soude verbueren also dick 6 s., 2 s, daeraff voir den heere, 2 s. voir de vryheyt ende 2 s. voir de cuermeesteren

62. Item dat nyemant ennich roggenbroot backen en sall, hy en sal daer een teeken op setten om van de weechmeesters gekent te wordden, op te verbueren 6 s., te gaen als voir

63. Item dat nyemant op eens anders erve syn beesten hueden noch stouwen en sal oft ennigerhande goet affplucken en sal, op te verbueren een halff pont, te bekeren als voir. Ende so wie de beesten also bevont in syn schade ende dat met wittiger waarheyt beleyt, soude deghene, die de schapen oft beesten toebehoerden, verbueren also dick een halff pont

64 Item men sal weytenbroot ende gebuydelt broot wegen op dat gewicht van Den Bosch. Ende so wiens broot te cleyne bevonden wordden, dat sullen de weechmeesteren ontwec snyden ende gevent om gode en sullen voirts daertoe bruecken 1 pont, te bekeeren als voir. Ende so wie van den weechmeesteren daeraff in gebreke bevonden wordden, sal verbueren van elck gebeckte 1 halff pont, een dordendeel daeraff den heere, een dordendeel de vryheyt ende een dordendeel voir de weechmeesteren, opdat de weechmeesteren dat becalengieren ende den brueckechtigen dat te kennen geven, eer sy vuyten huysse gaen

65. Item dat neemant heymelyck ennich broot vercopen en sal, hy en salt openbaerlyck voir syn duere setten ende dat broot geven, alsoot hem van den weechmeesteren nae den merckt bevolen sal wordden, op te verbueren also dick een halff pont, te bekeren als voir

66. Item so wie den weechmeesteren weygert syn broot te laten wegen, als hys van hen versocht wordt, sall verbueren een pont, te bekeeren als voir Ende de beckers sullen de weechmeesters schuldich syn te langden den geheelen schiet, als sys sullen begeren ende allen hen broot wysen, alsowdel roggenbroot als weytenbroot. Ende die syn broot niet wysen en woude, soude verbueren 3 pont, te bekeeren als voir. Ende dat de beckers sullen schuldich syn dat broot die weeck lanck vuyt te geven ende te vercopen, alsoet hen van den cuermeesteren geset sal wordden. Ende so wie syn broot weygerden te vercopen, alsoet van den cuermeesteren geset sal worden nae der merckt, die en sal binnen eenen jare egeen broot te coop mogen backen, op te verbueren, also dick als sy backen, een pont, te bekeeren als voir. Ende de cuermeesters sullen altyt de beckers daerop moghen eeden

67. Item so wie den weechmeesteren ende den cuermeesteren op haer eeden spraeck oft te cort dede oft lelycke woorden gave, soude staen ter correctien van den heeren schepenen ende gesworen ende soude voirts bruecken 2 pont, te gaen als voir;
68. Item dat de vetwaeriers nyet vuytwegen en sullen dan met loothen oft yseren gewichte, op te verbueren een halff pont, so wie contrarie daerof dede, so dick ende mennichwerven, te bekeeren als voir
69. Item sal een iegelyck dat hout, neven den steenwech liggende, decken tegen syn erve ende 2 voeten veer van den steenwech dat eertryck legher houden dan den steenwech om dwater synen ganck te houden, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir, behoudelyck nochtans dat thout van den steenwech bedeckt sal blyven
70. Item en sal niemant van der hoffstadt in de Kerckstrate totter kercken toe ennige ashopen voir vuyt dragden, hy en sal se leggen aftervuyt, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir, vuytgenomen die messenen hebben achter haer huysen, die sullen se gevoechelyck mogen leggen op de straet
71. Item sal een iegelyck tegen syn erve den steenwech keiren alle Saterdage, op te verbueren also dick 5 s., te bekeeren als voir
72. Item dat niemant syn ashoopen oft andere eerthopen after der kercken en sal mogen leggen aen de muer van den kerckhoff oft syn laken mogen drogen aen de muer van der kercken, op te verbueren 1 pont, te gaen als voir
73. Item sal een iegelyck neven den steenwech een soye houden ende openen, als ment behoeft, op te verbueren also dick 5 s., te bekeeren als voir Ende dat hout gedeckt ende de soye eenen voet van den hout, wel verstaende, daer den eteenwech geen goeten en heeft. Ende daer den steenwech goeten heeft, daer sal een iegelyck de goeten tegen syn erve ruymen ende openhouden, op te verbueren denselveren brueck
74. Item dat nyemant binnen der dingbancken van Oosterwyck met ennigerhande mate ennich coren vuyt oft inmeten en sal dan metter vryhede maet van Oosterwyck, die gebort sal syn, op te verbueren so dick ende mennich werven 3 pont, te bekeeren als voir. Ende daertoe noch te staen ter correctien van den heeren schepenen ende gesworen
75. Item dat elck twee huysen in der Kerckstraten, daert van noode is, dat water tusschen duer laten sullen, opdat dwater synen ganck hebben mach ende daer dat water over de strate loopt, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir. Ende dat ter plaetsen, daert de heere met schepenen wysen ende oirdineeren sullen, daert van noode weesen sal ende so wie dat dan nyet en dede, soude verbueren een halff pont, te bekeeren als voir
76. Item sal een iegelyck op de Hoochstraet op de suydensyde van der straeten achter de hoeven elck tegen syn erve eenen waterlaet houden, also dat dwater synen ganck houden mach, op te verbueren, also dick als hy becuert wordden, 5 s., te bekeeren als voir
77. Item dat nyemant ennighe eerde en sal mogen schieten vuyten hoolen van den graven, liggende aen de gemeyn straten oft oyck vuyten waterlaten aen de gemeyn straten, liggende anders dan op de gemeyn straet ende en sal oyck de eerde nyet van der gemeynder straeten vueren, op te verbueren een pont, te bekeeren als voir
78. Item dat men egheen dootkisten maeken oft vercoopen en sal dan van geheelen hout, ongelapt, op te verbueren een halff pont, te gaen als voir Ende degheene, die dat lyck te kercken draghen ende begraven sullen, hebben dat dordendeel van den brueck

79. Item dat die gesworen elck in huer jaeren schuldich sullen syn te setten opter vryhede cost vyftich willigen oft abeelenpooten ende die te setten alle jaer binnen meert. Ende noch daertoe zo eyken, loffbaerlycken heesters in goeden tyden, daer sy hen opter gemeynten profytelyckste sullen duncken weesen ende die poeten te doen ombynden met doerens oft met bremen, op te verbueren pont van huers selfs goeden, te bekeeren als voir.
80. Item. dat nyemant binnen der dingbanck van Oosterwyck en sal mogen omgaen bidden metten sack dan by consent van den heeren schepenen ende gesworen, vuytgenomen die vier biddende oordenen ende so wie daeraff contrarie dede, soude verbueren 1 pont, te bekeeren als voir
81. Item dat oyck nyemant om en sal gaen bidden op enige sancten, die egheen poirters van Oosterwyck en syn, dat oyck niemant van binnen omgaen en sal in gelycke saecken voir luy, die van buyten der vryheyte syn, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir
82. Item sal een iegelyck syn selven ende syn kynderen houden, dat sy aen de kercke oft aen de gelasen van der kercken gheen schade en doen, op te verbueren also dick 1 pont, te bekeeren als voir ende daertoe der kercken haer schaen op te richten ende te betaelen
83. Item sal een iegelyck twe werven des jaers syn ashopen van der straten ruymen ende nyet slichten, te weeten eens voir meydach ende eens als men onser liever vrouwen beelt tot Oosterwyck omdreecht, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir
84. Item dat oyck niemant ennighe eerthopen tot Oosterwyck opter straten leggen en sal, op te verbueren 1 pont, te gaen als voir
85. Item, dat nyemant op eens anders willigen rys houden oft snoeyen en sal, op te verbueren 1 pont also dick, te bekeeren als voir. Ende dat een iegelyck, die de houders snoyers in syn schade vint, sal moghen houwen ende brengen se aen den heere
86. Item dat niemant ennich hout opter straten leggen en al dan aen syn huys ende leghet hyt opter straten tegen syn erve oft voir eens anders erve by consent van denghenen, dyen dat erve toebehoert, so sal hyt nochtans moeten ruymen van der straten binnen 14 dagen, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir
87. Item dat oyck niemant ennich borrhout opter straten en sal mogen laten liggen boven 3 weken tyts, op te verbueren een halff pont, te bekeeren als voir oft hy salt doen leggen aen syn huys also, datter niemant beledt by en heeft
88. Item so wie des somers tsavonts onredelyck gerucht maecten nae thien uren opter straeten met roepen oft met cryten ende des wynters nae acht uren, soude verbueren 45 s. aen den heere ende de vryheyte. [marge 15 st. 3 oort] 89. Item en sal de vorster gheen ghedingen leggen oft oyck geen gheboy en moghen doen in den kercken dan als de misse geheel vuyt is oft daerontrent, op te verbueren een pont, te bekeeren als voir
90. Item dat oyck niemant by nacht oft by ontyden yemanden en sal moghen aenveirden oft misdoen, op te verbueren 2 Philipsgulden, te bekeeren als voir. Ende dat sal deghene, die also aengeveirt soude mogen wordden, gelooft syn op synen eedt
91. Item sullen oyck twee huysen tegader gelyck overdragen ende geordineert syn schuldich syn te houden een lange leere van 18 voeten ende nyet daeronder ende een haeckleere van 7 voeten ende nyet langer ende elck acht huysen eenen put. Ende so wie synen put oft leere alleen houden wille, die salt mogen doen sonder syn gesellen te hulpen te comen, vuytgenomen die in die steenputten geordineert syn, die sullen haer schouwen bewaeren

metten steenputten. Ende so wie hieraff in contrarie bevonden wordt, soude verbueren 5 s., te gaen als voir. Ende dat een iegelyck syn leeren voir den dueren setten sal, alst van node wesen sa1 ende alst van den heere geboden wesen sal ende sullen oyck haer leeren loffbaerlycke houden van boomen ende van sprooten

92. Item dat nyemant den anderen syn leeren oft oesvaten heymelyck leenen en sal, op te verbueren 5 s., te gaen als voir,

93. Item dat nyemant op die dingdagen binnen der vierscharen en sal moghen comen, hy en hadde merckelyck te doene, te weten te tuygen oft eedt te doene oft hy en wordden van den schouteten oft schepenen geroepen oft hy en hadde in den raet geweest, op te verbueren 5 s., te gaen als voir

94. Item dat een iegelyck syn eerde ende slyck tegen syn erffnisse van den steenwech tot synre duerenwaert houwen ende affsteken sal 3 oft 4 voet schoeps neergaende, op te verbueren 5 s., te gaen als voir

95. Item dat nyemant egheen ashoopen, leemshoopen oft eerthopen opten steenwech leggen en sall oft oyck egheen aschhopen, leemshopen oft eerthopen leggen en sal over den steenwech tegen eens anders erve, ten waer by consent desgeens, dyen dat erve toebehoert oft oyck egheen leemshoopen oft eerthopen aen die steenputten op 5 voeten nae leggen en sal, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir

96. Item dat een iegelyck in de Caetcovenschestraete elck teghen syn erve die graften ruymen sal van den dreyboom by wilner Jan Buckincks totten cruys toe ende voirt den waterlaet aldaer, op te verbueren, also dick als sy daeraff becuert sullen wordden, 5 s., te gaen als voir

97. Item dat men des sondaechs ende sheyligendaechs onder de hoochmissen de teppers egheen drenckers setten en sullen om huer bier te vercopen Ende dat die cremers egeenderhande waer binnen der vryheyt veyl houden en sullen ende dat oyck niemant peeren, appelen oft ander fruyt veyl en sal mogen houden voir den kerckhoff oft oyck anderwaer binnen der vryheyt also lange, als die hoochmisse oft prekinghe duerden, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir

98. Item dat oyck nyemant binnen eenen royen naer den kerckhoff oft steenwech en sal mogen schoen broet veyl houden oft oyck egeenderhande goet. Ende dat oyck nyemant ennighe asschopen, eerthopen oft ennich ander goet oft rouwaer en sal mogen leggen opte plaetse, aen den kerckhoff liggende, op te verbueren so dick ende mennichwerven 5 s., te bekeeren als voir

99. Item dat men egeenrehande goet opten dach van den weeckmercten vercopen en sal, men salt ierst ter Lynden gehat hebben, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir. Ende so wie dat aenbreng, sal dat dordendeel van den brueck hebben. Ende dat oyck nyemant van binnen ennich goet, hetsy boter oft ander goet, op de weeckmerckt en sal mogen copen voir vreemde luyden van buyten ende dat oyck nyemant, hy sy van buyten oft van binnen der vryheyt, opten mercktdach voirs. ennich goet en sal mogen copen des somers voir negen uren ende des wynters voir thien uren, op te verbueren dgn brueck vors

100. Item dat een iegelyck syn heymelyckheyt, aen den straten staende, setten sal twee voeten binnen synen erve ende also te maecken, datter geen dreck vuytlopen en sal, op te verbueren 1 pont also dick alst die heere met den schepenen ende geswoiren begaen sullen te bekeeren als voir.

101. Item dat nyemant ennighe heymelyckheyt aen den steenwech en sal mogen setten, op te verbueren 5 s., te gaen als voir
102. Item dat een iegelyck, erve ende lant hebbende van den hoeck van Willem Sapee^{1s} erve opten Cruyswech in de Schyve totten hecken toe by Peeter Buckinx, neven den wech den waterlaet, naedat tcoren geseyt sal syn, loffbaerlyck opgraven sal, also dat dwater synen ganck hebben mach, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir,
103. Item dat nyemant den wecker misdoen en sal in woorden oft in wercken, op te verbueren 6 pont, te bekeeren als voir. Ende die weecker sal degheene, die hem also misdoen, moghen accuseren ende beclaghen op synen eedt ende dat sal van weirden blyven sonder ennich ander getuych daerop te dorven hebben
104. Item dat een ieghelyck, binnen der vryheyt wonende, sal hebben een schup oft spay, die goet ende loffbaer is, op te verbueren der vryhede cuer, te gaen deen helft voir den heere ende dander helft voir de vryheyt.
105. Item wanneer men int gemeyn ghebiet te dycken, sant te stoppen oft van ennighen anderen geboden, dat men daer gheen vrouwen seynden en sal oft kynder. Ende oft in ennighen huysen gheen mannen en waren, dat die vrouwen in dyen geboden sullen blyven vry, ten ware dat die vrouwen ryck genoch waren mans te hueren ende te loonen. Ende so wie daer nyet en compt, sal bruecken 5 s., te bekeeren als voir
106. Item dat nyemant op die Hoochstraet staeken setten oft graven en sal tegen syn huys oft syn erffnisse dan op vier voeten nae synen huysen oft erffnisse. Ende dat oyck nyemant op de Hoochstrate ennighe aschhopen maken en sal opter straeten ende dat se een iegelyck dragen sal achtervuyt in haren hoven, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir
107. Item dat nyemant syn erffgoet en sa¹ doen veylen oft daerop sitten en sal om te vercopen op ennighe sondaghen oft heylichdaghen, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir
108. Item sullen die schepenen, ten tyde wesende ende die gesworen ende oyck die schepenen ende gesworen van den voirleden jaere schuldich syn in twee processien te gaen after dat eerweirdige heylyghe sacrament, te weeten op des heylichs sacramentsdach ende opten dach, als men Onser liever Vrouwenbeelt omdragen sal, op te verbueren van elcken, die des nyet en dede, 1 pont tsamen te verdrincken
109. Item dat elck huys schuldich sal syn te houden een cuyp met twee oren ende die vuytlangen sal, alst van node brande van wesen sal ende alst droech weder is, voir de duere te setten met haeren haeckleeren, langhleeren ende oesvaten vol waters, op te verboeren 1 pont, halff den heere ende halff der vryheyt
110. Item dat een iegelyck syn huys binnen besetten sal tot den wormen toe met leeme ende in die slaepcameren setten sal een pyp met eenre bledden om de kersse daerop te setten, op, te verbueren 1 pont, te gaen als voir
111. Item is noch geordineert opten thiendach martii, anno XVcXXV, so wanneer een vrou bevallen is van kynde ende tkynt korsten gedaen is, dat niemant van de vrouwen, als syt tkynt thuyt bracht hebben, ten huysen van den craemvrouwen en sal blyven eeten oft drincken, dan men sal hen elck eens moghen schencken te drincken al staende, op te verbueren so dick ende mennichmael elck 10 schellingen payment, te bekeeren als voir, vuytgenomen die ghevaderlinghen

112. Item sal die molder van den borcht des somers schuldich syn die sluysen ende schutselen van den watermolen altoes te houden opten pegel, te weten van sinte Geertruyden tot Bamisse toe, op te verbueren, also dick ende mennichwerven als hy becoert sal worden, 3 gulden, een dordendee¹ daerof den heer, dander dordendeel der vryheyt ende dat dorde dordendee¹ den aenbrenger

113. Item nyemant en sal closcloten mogen werpen opter openbaer straten, te weeten op die Hoochstraet binnen der vryheyt oft in die ackeren, op te verbueren een pont, te bekeeren als voir

114. Item sa¹ een iegelyck schuldich syn te hebben een loten gewichte met eenen rinck, dat wegen sal 2 pont ende een vierde¹ ponts ende nyet swaerder, op te verbueren een halff pont, te bekeeren als voir

115. Item so wie ennighe erven heeft liggen aen gemeyn wegen oft straten, daer men met coren oft hoeye duervaren moet, sullen die boomen ende tacken affsnoyen, opdat men daer duervaren mach oft deghene, die daer gebreck by hebben, sullent selver aff mogen houden ende snoeyen sonder misdoen, op te verbueren 5 s., te gaen als voir

116. Item dat nyemant ennighe lakenen spuelen oft vuytsteken en sal optee bruggen op de Vloet, daer men overgaet, op te verbueren 1 halff pont, dan alleen op die plancken, die daertoe geordineert syn, ten ware dat dat water also groot waere, dat ment op die plancken nyet en cost gespuelen, noch oyek opten voetpat oft binnen eenre halver roeyen nae by den pat gheen boryen setten met natten lakenen, opten brueck voirs. Ende dit sal moghen staen ten eede van eenen goeden man ende den voirs. brueck te bekeeren als voir

117. Item dat die schepenen ende die clerck over egheen voirwaerden staen en sullen oft schepenenbrieven beworpen op sondaghe oft heylichdaghe voir den noene, op te verbueren van elcken schepen, die daerover staet, 1 pont ende den clerck 1 pont den heere

118. Item dat allen degheenen, die sinte Anthonisvercken oft andere sancten oft sanctinnen vercken houden in hoiren huysen ende daervuyt ende ingaen, sullen schuldich syn dieselver vercken met ringen ende joeken also te bedwinghen, dat sy den ingezetenen egheen schaey en doen. Ende een iegelyck sal die vercken moghen schutten in syn schaey ende men sal die bruecken nemen aen diegheene, daer sy thys gaen, op te verbueren 1 pont, te gaen als voir

119. Item en sullen oyck die alsulcke vercken houden, deselve vercken, naedat sy se van den boeyen van sint Anthonis oft andere sancten gecoft sullen hebben, nyet langer daernaen laten gaen in den naeme van denselven sancten, te laste van den gemeynen ghebueren, op te verbueren 3 Ryns gulden, te gaen als voir

120. Item dat nyemant der vryheyt plancken van der stadt, daer sy geleyt syn, affragen en sal ende dat men alle straten ende steegen ruymen sa¹ op haer wyde ende van houdt, op te verbueren 3 pont, te bekeeren als voir Ende so wie haer hout, boven op die gemeyn straet hangende, nyet aff en houden, so sullen die schoutet, schepenen ende gesworen dat hout aff mogen houden ende leggent in de gemeyn straet

121. Item so wie ganssen houden wille opter gemeynten van Oosterwyck; die sal van elcker gans sjaers geven eenen halven stuver, halff den heere ende halff der vryheyt

122. Item dat allen deghene, die in der gemeynten van Oosterwyck nyet en behooren, en sullen egheen beesten laeten gaen weyen opter selver gemeynten, op te verbueren van elcker beesten 45 s., te bekeeren als voir.

123. Item dat die bedehoffen, by de schepenen ende gesworen geordineert synde, sullen schuldich syn huere rekeninge te doen voir schepenen ende gesworen binnen twee maenden, naedyen dat sy daertoe gecoren sullen syn geweest, op te verbueren 45 s., te bekeeren als voir, van haer selfs gueden. Ende allen degheene, die van hen nyet bedwanckelyck en syn met den recht van der vryheyt, dye sullen sy schuldich syn binnen 2 maenden der vryheyt over te geven oft men en sal hen daernaegheen bystant oft recht doen van der vryheyt wegen over degheene, die also onwillich syn te betaelen

124. Item dat allen die gebuer van der Cruysstraten, opte Vloetsyde wonende, van Rotenbrugge tot den susteren toe elck tegen syn erve den wech ende dyckskens aen beyde syden opte Vloet loffbaerlyck houden sullen, dat men daer drooch gaen mach, op te verbueren een halff pont, te bekeeren als voir

125. Item dat allen degheenen, die binnen der vryheyt wyn, komenye oft bastaert veyl houden sullen, elck quaert een halff oort st. min gheven sullen dan hy in der stadt ghilt van Den Bosch, op te verbueren op elck quaert 5 s., te bekeeren als voir. Ende dat oyck nyemant ennighen wyn uyttappen en sal, hy en sal ierst van den cuermeesters oft van twee schepenen gecuert syn, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir. Ende sullen die cuermeesteren van elcken legher wyne, dat sy cueren sullen, hebben een pint wyne ende indyen yemant in synen wyn, naedat hy gecuert sal weesen, ennighen anderen dranck dede ende denselven wyn argerde, so sullen de cuermeesteren dyen wyn wederom mogen becueren ende settenen op syn weirde. Ende so wie den cuermeesteren weygerde synen wyn te laeten cueren, die sal daeraen bruecken 2 pont, te gaen als voir

126. Item dat nyemant, wie hy sy, het syn die van den gulden oft andere en sullen mogen lopen by daghe oft by nachte met bessemen, daer bernende karsen in steken oft oyck bernende stroywissen dragen lanx der straeten innen der vryheyt, noch oyck pecktonnen moghen borren opter straeten oft vueren stoken, op te verbueren 3 pont, te bekeeren als voir

127. Item dat nyement op sondagen oft heylichdaghen onder der hoochmissen opten hoghen coer comen en sal dan clercken ende andere goede mannen, te weeten schepenen, gesworen oft raedtscheeren, op te verbueren 5 s., te bekeeren als voir. Ende so wyens kynder aldaer comen, sal men den brueck houden aen die ouders, vuytgenomen die ter missen dienen, die sullen daerop moghen comen ende gaen wederom aff, als zy haeren dienst gedaen hebben, sonder bruecken ende vuytgenomen die sullen comen offeren

128. Item so wie binnen deser vryheyt enighe cooplyden, van buyten comende, vette vercken oft vette beesten affcoopt met den gewichte nae die oude costume, die sullen schuldich weesen den coopman binnen dryen dagen, naedat sy hem die vercken affgecoft hebben oft nae den dach van der betaelinghe te betaelen syn penninghen nae den beloop van den gewichte Ende soe wie dat nyet en doet, so sal die coopman metten vorster denselven synen schuldenner moghen doen vuytpanden ende dat pant mogen met den heere ende schepenen vercopen voir syn schult oft hy sal des coopmans moet hebben

129. Item is noch geordineert, dat binnen der vryheyt sullen weesen brandmeesters, te weeten van elck thien huysen eenen brandmeester, diewelcke daertoe gecoren ende genomen sal wordden by de heeren schepenen ende gesworen, binnen der voirs. thien huysen wonende. Ende sullen die brandmeesters, daertoe gecoren synde, schuldich wesen te comen ter plaetse, daer den brant binnen der vryheyt opgaen mochte, elck meester met synen getall van den thien huysen. Ende sal een iegelyck schuldich wesen synen

brandmeester te volgen in den brant met synre gereeschappen, die daertoe geordineert is, op te verbueren so wie daer nyet en compt ende tot dier tyt binnen, hetsy brandmeester oft ghebuer, 6 Ryns gulden, te bekeeren als vor. Ende oft die brandmeester dan nyet thuis en waer oft en enige van de ghebueren, so sullen comen ten brande die sterckste vuyt dyen huysen, op te verbueren als voirs, is, ten waer saeck, dat iemanden ghebuerden in 6 huysen nae der den brant opginck op beyden syden, die sullen hieraff blyven moghen vry sonder brueken ende insgelycks die daer tegenover wonende syn, sullen acht die naeste huysen van den brande voirs oyck vry syn hieraff sonder [bru]ecken

130. Item soe wat brand[meester] met synen gesellen ierst climmende waer opt huys, daer den brant ware, om den brant te blusschen ende den brant blussede, die sal hebben met syn gesellen van der vryheyt een ton biers

131. Item oft yemant van desen brandmeesteren niet thuis en waere, so sullen die gebuer van hem volghen den naesten brandmeester, daernaest wonende, op te verbueren als voir

132. Item dat nyemant, binnen der vryheyt wonende, enige esten binnen synen woonhuysen oft ontrent synen huysen setten oft houden en sal dan opt vuytsterste van synen erve, op te verbueren 6 Ryns gld., halff den heere ende dander helft de vryheyt, vuytgenomen dat men se sal mogen setten in huysen met harden dack gedeckt synde, sonder yet te bruecken

133. Item dat dese choeren ende ordinantien sullen van weiden gehouden wordden ende blyven totter tyt toe, dat sy wederom in den kercken vernieut sullen wordden

134. Item dat nyemant, wie hy sy en sal moghen enige ruyteren oft knechten, die tot yemants huys met beletten gelogeert syn, en sal mogen vuytcopen ten laste ende ten achterdeele van synen naebueren oft en sal oyck nyemant hem moghen beschudden met enighen ouden beletten, op te verbueren, so wye contrarie dede, 2 Philips gld., halff tot behoef der fabrycken van den kercken ende dander helft den heere

135. Item is noch geordineert, dat elck van syn hoeven messenen ende heym[ing]hen also beheymen sal, dat syn oft iemants anders beesten daerduer yemanden eghene schade doen en sullen, op te [ver]bueren 5 s., also dick ende mennichwerven, als sy van den heere schepenen ende ghesworen daeraff becalangiert ende broekachtich bevonden sullen wordden, te bekeeren deen helft voir den heere ende dander helft voir de vryheyt

136. Item dat nyemant enighen vrackken oft besoepten herinck in der vryheyt vercopen en sal, hy en sal getekent syn met eenen roeyen lepken, boven opte ton met eenen steck ghesteken, op te verbueren also dick, als sy becaelengiert sullen wordden, 1 pont, te gaen als voir. Ende dat nyemant enighen pekel vuytghieten en sal opter straeten, maer after op syn erve ende so dick als men dat bevynt, sullen sy bruecken 5 s., te bekeeren als voir

137. Item dat die vetwaercopers sullen schuldich syn den weechmeesters allen huere gewichten te leveren, alst van hen versocht wordt, om die te visiteren oft sy oprecht syn. Ende als hen twyfelt, so sullen sy se daerop mogen eeden ende so wie hen dan den eedt weygert, sal verbueren 3 pont, te bekeeren als voir. Ende sullen oyck allen huere maeten leveren, daer sy mede meten olye, mede etc., om die oyck geteekent te wordeen, op te verbueren als voir

138. Item is noch geordineert, dat nyem[ant van] den gulden en enige lyckkarssen nemen en sal, [te weten] die bruerschapp[en] van onser liever vrouwen, synte Katelyn, synte Barbere, synte Anthonis ende synte Bastiaen Ende dat sy de lyckkaerssen nyet en sullen affnemen van

den baeren, tot dat lyck al overlesen sal syn, op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir
Ende die andere gulden sullen mogen huere kar[ssen] by dat lyck setten, elck van huere
bruederen ende s[uste]ren, indyen dat den vrienden van den lyck belieft

139. Item is noch geordineert den XV January, anno LXXII, van den pastoor, schouteth,
schepenen, bourgemeesteren ende raetsheeren, dat de 4 gulden, te weten ons lieve
vrouwengulde, sinte Katelynen, sinte Barberen, sinte Anthonis en Bastiaengulden, sullen
moeten graven voir de karssen, die sy haelen van den lycken, alst van node wesen sal, te
weten in tyden van peste ende dat op haeren behoirlycken salaris. Ende dat sullen doen de
deeckens oft iemant anders in haeren naeme, behoudelyck diegheene, die de deeckens
daertoe crygen sullen om seker gelt totten voirs. salaris, dat de dekens dat haer giltbruers
sullen mogen brengen te rekeninghe. Dit en is nyet gepubliceert

140. Item dat die gesworen van der vryheyt sullen alle jaer schuldich syn huere rekeninghe
te doen binnen die maent van apri1 oft daer te voren, als sy tot kersmis daer te voiren
affgegaen syn, op te verbueren 45 s. van haer selfs goet, te bekeeren als voir

141. Item is noch geordineert, dat de brauwers sullen haer braugetauwen also setten, dat
men vry sal mogen gaen ende staen rontom den brauketel met eenre hogen schouwen, ses
voeten hoch buyten den vorst van den huuse, vuytgaende boven dat dack. Ende [sy sull]en
oyck dat brouhuys besetten rontom tot den worm [toe] ende haere ketelen wel bewaren,
also datter de vryheyt egheen schade van brande aff en compt. Ende dat oyck dat dack van
den huuse sal staen ses voeten hoech boven dat opperste hout van den ketel ende oyck
beset syn als voir. Ende so wie brout op ennighe brougetauwen, die in d[es]er manieren nyet
geset ende bewaert en syn, die sal b[rue]cken aen elck gebrou, so dick ende menichwerpen
als [hy] brauwen sal, ses Ryns gld., deen helft voir den heere ende [dander] helft voir de
vryheyt. Ende die heere sal altyt mo[ghen] omgaen met den schepenen ende gesworen om
die br[ouge]tauwen te visiteren ende altyt mogen becalengie[ren] allen de brougetouwen,
die in deser manieren voirs. nyet geset ende bewaert en syn, opten peen ende bruecke
voirs. Ende sullen oyck die brouwers huere brouhuysen setten opt vuyterste van huere
erve, op te verbueren den brueck voirs

142. Item is noch geordineert, dat nyemant syn aschhopen van der hoffstadt tot der kercken
toe noch oyck in die Torenstraet voirvuyt opter straten en sal mogen leggen, maer elck van
hen sal se achter vuyt dragen opt vuyterste van synen erve, op te verbueren 5 s., te bekeeren
als voir. Ende die heer sal se mogen becalengieren also dick, alst hem gelieven sal

143. Item is noch geordineert, dat nyemant binnen der vryheyt en sal mogen omgaen bidden
lancx die huysen op ennighe sancten oft sanctinnen dan alleen poirters oft poirters kynderen
ende die vremde pelgroms die sullen selver om mogen gaen, sonder dat yemant van binnen
der vryheyt voir hem sal mogen omgaen, op te verbueren een pont, te bekeeren als voir

144. Item dat nyemant vischen en sal int water, der vryheyt toebehoerende, dan alleen
poirters oft poirters kynderen oft dieghene, die in der gemeynten van Oosterwyck bekooren,
op te verbueren 1 pont, te bekeeren als voir

Bron Regionaal Archief Tilburg AA Oisterwijk 1390-1921 108a

Uitgegeven door N.W. Posthumus in Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot uitgaaf der bronnen
van het oud-vaderlandsche recht 6 (1915), blz. 174-203.

Voorlopige versie. Laatst bijgewerkt op 25 maart 2001 door Hein Vera

